

Se världen i svart och vitt

Den gör inte mycket väsen av sig, Leica M Monochrom. Det mytomspunna kameramärket har nu tagit bort möjligheten att fotografera i färg! Vi lät Leica-veteranen, pressfotografen Roger Turesson, kolla om M-kameran håller måttet.

TEXT OCH FOTO: ROGER TURESSON



PLUS

- Fullformatssensor med 18 megapixel
- Hög skärpa och mycket fin gråskala
- Snygg design med mycket retrokänsla
- Hög byggkvalitet men ändå lätt
- Snabb i avtrycket
- Fungerar med alla Leica M-objektiv
- Både Adobe Lightroom och Nik Silver Efex Pro ingår

MINUS

- Kan varken fotografera i färg eller filma
- Väldigt dyr för sin begränsade användning
- Lågupplöst skärm
- Serietagning med max åtta bilder i följd
- Minneskort och batteri placerade under bottenplattan



Vem betalar drygt 60 000 kronor för en kamera med vilken man bara kan ta svartvita bilder? Det är min första tanke när jag håller i Leica M Monochrom.

Intresset för prylar har förvisso alltid varit stort bland fotografer. Jag tror mångas fotointresse har startat med att de varit nyfikna på själva kameran. Sedan har teknikintresset lett vidare till skapandet och bildintresset har tagit över. Därför blev min första slutsats att det är nostalgiska teknikkördar Leica tagit sikte på med den monokroma varianten av Leica M9.

Men trots att jag ser mina kameror mer som verktyg, vilkas enda uppgift är att hjälpa mig att ta så bra bilder som möjligt, är det här en kamera som väcker habegär hos mig. Den är liten, diskret och tyst – Leica M-modellernas vinnande koncept genom tiderna, framför allt bland oss fotojournalister. Den

mytomspunna "Leica-känslan" sitter där direkt. Fokusering, avtryckare, slutartidsratt, ljusmätare och flera andra detaljer sitter där de alltid suttit och fungerar som de alltid gjort. Det gör att den känns lika bekant som min gamla M6:a.

Enkla menyer

Menyerna är enkla och jag kan snabbt testa olika inställningar utan att behöva läsa bruksanvisningen. Kameran går att ställa in både i jpeg- och raw-läge, DNG-format. Med på köpet får man också Adobe Lightroom 4 och Nik Silver Efex 2 som är ett redigeringsprogram för svartvita bilder. En av de mest användbara finesserna är de olika inställningarna för avtryckarljudet. Kameran är tyst redan i ursprungsläget men det går att göra den ännu mer diskret. Dessutom går det att fördröja ljudet tills man släpper upp avtryckaren.

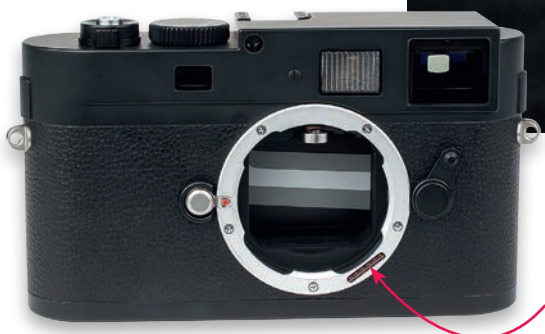


I jpeg-läget kan man välja tre olika toner som läggs på bildfilerna: Sepia, Cold eller Selenium. Bilden är tagen i Sepia-läget, 400 ISO, och visas här utan efterbehandling.



Bildfilerna känns genuint svartvita när de öppnas i datorn. Den fördel som finns när man konverterar färgfiler från kameror med färgsensorer – att man kan välja sin egen mix med hjälp av de olika färgkanalerna – saknar jag inte. Vill man uppnå de effekterna får man göra som på filmens tid och skruva på till exempel ett rödfilter. Bilden är tagen på 1 600 ISO och sparsamt bildbehandlad.

Här syns Leicans vertikalgående metallridåslutare. Att lamellerna är målade i grått med en ljusare nyans i mitten är ett knep för att få ljusmätningen centrumvägd. Mätsensorn är nämligen riktad mot slutaren. Pilen pekar mot en infraröd sensor som läser av den enkla streckkod nyare Leica-objektiv är försedd med. Koden talar om vilken brännvidd och ljusstyrka objektivet har, vilket kameran bland annat utnyttjar för att automatiskt kompensera för vinjettering. Informationen bakas också in i bildfilernas Exif-fält.



Trots att den monokroma sensorn ska ge mindre brus och kamerans ISO-omfång går upp till 10 000 håller inte riktigt bildfilerna när man kommer upp till 3 200. Bilden är tagen under svåra ljusförhållanden med stora kontraster. Tack vare att den är fotograferad som raw-fil har den kunnat efterbehandlas på ett bra sätt. Men man ser ett högt brus, speciellt i de partier som är upplättade.



Optisk mätsökare med 0,68x förstoring och automatisk parallaxkompensation. Visar ljusramar för två brännvidder i taget: 35/135 mm, 28/90 mm och 50/75 mm.

Leica M Monochrom mäter 13,9x8,0x3,7 cm och väger cirka 600 gram inklusive batteri och minneskort (exklusive objektiv).



Kameran har tillbehörssko med kontakter för TTL-mätning med Leica-blixtar. I menyn kan man ställa in blixtepxneringskompensation och synk på andra ridån. Inbyggd blixt saknas, som på alla Leica M-kameror.

Runt avtrycket finns ett vred som både fungerar som strömbrytare och för val mellan enbilda- eller serietagning. Kameran kan ta serier med en hastighet på max 2 bilder/s, upp till 8 bilder i följd. Därefter blir buffertminnet fullt.



Skärmen är på 2,5 tum (6,4 cm) och har en upplösning på endast 230 000 färgpunkter. Den är inte särskilt skarp mätt med dagens mått.

Minneskort SDHC. Bilderna kan lagras i antingen jpeg- eller raw-format (DNG) eller i båda filformaten samtidigt.

Laddbart litiumjonbatteri, 1900 mAh. En ljudsignal varnar när strömmen börjar ta slut. För att komma åt batteriet måste man ta bort hela bottenplattan.



Tack vare kamerans 18 megapixel är filerna tillräckligt stora för att göra delförstoringar med bibehållen kvalitet. Bilden är beskuren till cirka 50 procent av originalfilen. Trots att den är tagen på 1 600 ISO är inte bruset störande.

Tidsautomatiken är en annan bra finess. Även om jag föredrar manuell exponering kan det vara användbart när en bild dyker upp lite oväntat. Ljusbmätaren fungerar ofta bra, både i det automatiska och manuella läget. De två lysande pilarna är kompletterade med en mittpunkt som tydligare visar när rätt exponering är inställd.

Fokuseringen är dock helt manuell och det är en stor fördel att jag kan använda mina gamla objektiva. Att minneskort och batteri sitter under bottenlocket, precis som filmen gjorde på de analoga modellerna, är en kul detalj som förstärker Leica-känslan. Men redan på M4:ans tid var det opraktiskt att få bottenplattan i handen vid filmbytet och att öppna den när kameran var fäst på ett stativ.

Klassisk design

Den bästa känslan för kameran får jag när displayen lyser upp efter den första exponeringen och jag ser den monokroma bilden. Jag kommer att tänka på min sons reaktion när jag för många år sedan visade honom en av mina favoritbilder i svartvitt.

– Men varför är den grå? frågade han med ett barns uppriktighet.

Han förstod ännu mindre när jag försökte förklara för honom att det kallas svartvitt. Grå lät ju så trist. Men nu tycker jag att det är just det grå som är det fina med Leica M Monochrom. Framför allt när jag öppnar jpg-filerna i datorn. De har en mycket fin teckning i de mörka partierna och en vacker ton i bilden. De påminner om de fotografier jag sett i fotoböcker från 60-talet då gråskalan var helig. Bilderna känns äkta på ett sätt som jag inser är rätt ovanligt idag, när Photoshop

Hanteringstips

1 Använd ett minneskort med mycket utrymme. Byte av minneskort är en onödigt krånglig process.

2 Ställ slutartidsratten på A-läge (tidsautomatik). När oväntade bilder dyker upp behöver du inte bekymra dig om att ändra slutartider och handen är fri för att fokusera objektivet.

3 Aktivera högdagervarningen på skärmen. Nackdelen med den monokroma sensorn är att en överexponering inte går att rädda ens in raw-filsläge.

har satt en ny standard med hårda bildbehandling och mindre omfång. I displayen kan man även ställa in tre olika toner som läggs på bildfilerna – Sepia, Cold och Selenium, och man kan också välja styrka på toningen.

Fördelen med den monokroma konstruktionen är att den saknar färgfilter vilket gör att kameran är mer ljuskänslig och klarar högre ISO än Leica M9. Det är en förbättring som säkert kommer att locka fler fotojournalister att köpa kameran. Nackdelen är att ett utfrätt parti i bilden inte går att rädda. I en kamera med tre färgkanaler kan överexponerade partier räddas även om en eller två kanaler är utfrätta. För att undvika problemet kan man aktivera högdagervarningen som också kan justeras i känslighet.



På 1 600 ISO visar kameran upp ett lågt brus och ett fantastiskt tonomfång. Även här är det ganska svåra ljusförhållanden med stora skillnader mellan hög- och lågdagrar. Bilden är fotograferad i jpeg och helt obehandlad. Ändå finns det teckning i både lampan och skuggpartierna runt det upplysta bordet.

Kamerans design är klassisk och i matt svart kanske ännu mer ren och ikonisk än tidigare modeller. Skinnklädseln är mjuk vilket ger ett bra grepp. Den diskreta looken gör att den väcker minimal uppmärksamhet bland människor i allmänhet och är perfekt för till exempel gatufotografering. Avtrycket är väldigt distinkt och om man missar en bild så beror det inte på slutarfördröjningen utan på fotografen. Kamerahuset är något större än de analoga föregångarna i M-serien men det märker jag först när jag håller de båda modellerna intill varandra.

Korta serier

Jämför jag kameran med Canons toppmodeller konstaterar jag snabbt att Leican inte skulle kunna ersätta min nuvarande yrkeskamera. Trots den monokroma sensorn är min Canon 5D Mark III helt överlägsen när jag kommer upp till höga ISO. Leicans filer ser okej ut upp till 1 600 men med min Canon får jag ungefär samma kvalitet på

3 200. Vid ännu högre ISO blir skillnaden ännu större, till Canons fördel, och då har jag ändå en bildfil där jag själv kan välja om den ska vara svartvit eller färg. I vidare jämförelser blir det tydligt att de inte tävlar i samma division. Leican är baserad på ett chassi från 50-talet och det har hänt en hel del i utvecklingen av kamerors mångsidighet och kvalitet. Möjligheten att filma finns till exempel inte.

Vid seriebildstagningar i raw-läge klarar Leican bara upp till åtta exponeringar innan bufferten är full och jag måste vänta innan det går att ta fler bilder. För en bildjournalist är det en mardröm att kameran blir obrukbar när det heter till och man ska dokumentera ett händelseförlopp.

Även när det gäller Leicans mest klassiska fördel – att vara diskret – är Canons 5D Mark III nästan ikapp. Dels finns ett tyst läge för slutaren, dels är kameran hyfsat liten, beroende på vilket objektiv som sitter på.

Däremot tror jag att en och

annan bildjournalist kan se Leican som ett komplement till den övriga utrustningen, antingen av nostalgiska skäl eller för att vilja synas och imponera på kollegor. För då är Leican den perfekta kameran att hänga runt halsen. Den väcker både beundran och nostalgiska känslor. Samtidigt blir kombinationen av att det bara går att fotografera svartvitt och det höga priset lätt provocerande.

Just priset är det som talar mest emot att jag själv köper en Leica M Monokrom. Annars skulle jag gärna använda den som en "ledighetskamera" – en enkel och rolig kamera som är lätt att bära och skiljer sig från mina yrkesverktyg. Då skulle jag fotografera jpg-filer som i mitt tycke gör sig bäst utan eller kanske bara med lätt bildbehandling. Det finns något väldigt lockande i enkelheten, att i stort sett kunna få färdiga bilder som bara är att printa. Bekvämt, nästan som att börja fotografera med svartvit film igen, men utan att behöva bygga ett mörkrum. ■

PRIS

Kamerahus:
Cirka 64 000 kronor.

TEKNISKA DATA

Bildsensor: CCD, storlek 35,8x23,9 mm (småbildsformat). Saknar färg- och lågpassfilter.

Upplösning: 18 miljoner pixlar.

Objektiv: Leica M-fattning.

Känslighet: ISO 320–10 000 i 1/3 steg. Utökad känslighet ner till ISO 160.

Vitbalans: Saknas (ej nödvändigt).

Fokusering: Manuell fokus med kopplad mätsökare.

Ljusbildning: Centrumvägd TTL-mätning.

Exponering: Bländarautomatik (A) och manuell exponering (M). Exponeringskompensation +/- 3 steg i 1/3 steg samt bracketing (3, 5 och 7 bilder i följd).

Slutartider: 1/4 000–8 s i halva steg. Med tidsautomatik ner till 32 s. Även bulb (max 4 minuter). 1/180 s blixtsynk.

Video: Saknas.

Övrigt: Histogram och varning för utbrända högdagrar. Svenska menyer saknas. Adobe Lightroom 4 och Nik Silver Efex Pro 2 ingår (laddas ner från internet efter registrering av kameran).

Generalagent: Nordic Foto Import A/S, tel. +45 (0)36-771 977, www.leica-camera.se